

*Грешта Є.В., студент ОЕФ, 4 курсу,
напрям підготовки 6.030509 «Облік і аудит»,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
науковий керівник — Проскура К.П., д.е.н.,
доцент кафедри аудиту*

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ АКТИВАМИ — ЗНАКАМИ ДЛЯ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Питання бухгалтерського обліку та оподаткування нематеріальних активів досить часто є предметом судово-економічних експертиз та економічних досліджень. У тому числі, досить цікавими є питання щодо обліку власниками знаків для товарів і послуг, переоцінки нематеріальних активів і нарахування їх амортизації. Наявність нематеріальних активів у складі ресурсів підприємства збільшує його ринкову вартість, підвищує інвестиційну привабливість [3].

Знаки для товарів і послуг виконують подвійну корисну функцію: з одного боку, забезпечують виробнику певний (вищий порівняно з конкурентами) обсяг продажів, з іншого — певною мірою забезпечують захист прав споживачів і тим самим знову і знову генерують новий попит. А новий попит, у свою чергу, підвищує рівень продажів виробника і, відповідно, — прибутку [4].

Придбані або отримані нематеріальні активи відображаються в балансі, якщо існує імовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних із їх використанням, і їх вартість може бути достовірно визначена [2].

При перевірці правильності формування первинної вартості нематеріальних активів слід пам'ятати, що права на товарні знаки відображаються в бухгалтерському обліку за вартістю, що складається з суми витрат на їх придбання, виготовлення і доведення до стану, в якому вони придатні до використання в запланованих цілях. Використання знаків товарів і послуг у господарській діяльності підприємства і зарахування прав на ці знаки до складу нематеріальних активів підприємства завжди потребує відповідних витрат: оплата послуг дизайнерів, які брали участь у розробці товарних знаків, патентних повіренних з підготовки документів на реєстрацію цих знаків як товарних у Державній службі інтелектуальної власності (що здійснює державну реєстрацію та ведення обліку об'єктів права інтелектуальної власності, проводить реєстрацію договорів про передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності, ліцензійних договорів [1]), сплата мита за подання заяви, отримання свідоцтва, підтримка реєстрації в силі тощо [4].

Але при цьому звертаємо увагу на те, що згідно норм П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», не визнаються нематеріальним активом, а підлягають відображенню у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені на підвищення ділової репутації підприємства, вартість видань і *витрати на створення торгових марок (товарних знаків)*. Тобто, стандарт забороняє підприємствам відображати у складі нематеріальних активів вартість внутрішньо згенерованих торгових марок і знаків [2].

Окремим напрямком аудиту нематеріальних активів є перевірка правильності їх переоцінки і відображення у фінансовій звітності. Підприємство може здійснювати переоцінку за справедливою вартістю на дату балансу тих нематеріальних активів, щодо яких існує активний ринок. У разі переоцінки окремого об'єкта нематеріального активу слід переоцінювати всі інші активи групи, до якої належить цей нематеріальний актив (крім тих, щодо яких не існує активного ринку). Переоцінка нематеріальних активів тієї групи, об'єкти якої вже зазнали переоцінки, надалі має проводитися з такою регулярністю, щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялась від справедливої вартості.

Ще одним напрямом аудиту нематеріальних активів є перевірка правильності нарахування і відображення в обліку їх амортизації. Нарухування амортизації нематеріальних активів (крім права постійного користування земельною ділянкою) здійснюється протягом строку їх корисного використання, який встановлюється підприємством при визнанні цього об'єкта активом, оскільки нематеріальні активи з невизначеним строком корисного використання амортизації не підлягають [2].

Права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті, амортизуються впродовж строку дії права користування.

Об'єктом амортизації є первісна (переоцінена) вартість об'єкта нематеріальних активів за вирахуванням ліквідаційної вартості. Ліквідаційна вартість об'єкта нематеріальних активів прирівнюється до нуля, окрім випадків існування невідомого зобов'язання іншої особи щодо придбання цього об'єкта наприкінці строку корисного використання або якщо ліквідаційна вартість може бути визначена на підставі інформації існуючого активного ринку і очікується, що такий ринок існуватиме [4].

При передачі права користування товарним знаком на умовах ліцензійного договору ліцензіат зобов'язаний виплачувати ліцензійові роялті у вигляді періодичних платежів у фіксованих сумах.

Отже, враховуючи усе сказане, оцінка, досконалий облік і контроль за використанням нематеріальних активів дійсно є важливою складовою ефективного функціонування господарюючого суб'єкта і в цілому позитивно впливає на ефективність його функціонування.

Література

1. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Державну службу інтелектуальної власності України» від 08.04.2011 № 436;
2. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» від 18.10.1999 № 242, ред. від 09.08.2013;
3. *Побережець О.В., Іванова К.В.*: Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. — 2012. — № 2 (3);
4. *Чередніченко А.* Бухгалтерський та податковий облік операцій із нематеріальними активами — знаками для товарів і послуг // Незалежний аудитор. — 2012. — № 5.

Демчук Ю.Е., студент ОЕФ, 5 курсу,
спеціальність 8.030509 «Облік і аудит»,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
науковий керівник — Булкот Г.В., к.е.н.,
доцент кафедри аудиту

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Як відомо, аудит виконує соціальну функцію в процесі управління та є об'єктивною необхідністю у врегулюванні соціально-трудових відносин шляхом активізації механізму трудових ресурсів, з одного боку, та правильного розподілу витрат на їх відтворення — з іншого. Необхідність удосконалення методичних аспектів аудиту розрахунків з оплати праці виходить з негативної динаміки порушення цивільних і господарських справ за розрахунками з оплати праці в Україні за останні кілька років.

Правильна побудова та чітке функціонування системи обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві багато в чому залежать від наявності та ефективного функціонування системи внутрішнього контролю.

Сучасний незалежний аудит передбачає обов'язкове вивчення та оцінку структури внутрішнього контролю як основи для пла-